

Helga • Helgepraten

– Regjeringa hevdar at marknadsreguleringa er til hinder for nyskapning i landbruket. For meg er det motsett.

Ostebonden i ostekvartetten

Kristin Waagen

Aktuell

- Alder: 37 år
- yrke: Ostebonde, mjølkeprodusent og ein firedel av gjengen bak suksessen Tingvollost i Torjulvågen i Tingvoll på Nordmøre.
- Aktuell: Blåmuggosten «Kraftkar» frå Tingvollost vann prisen som beste ost og tidenes beste ost på World Cheese Awards.

For ei veke sidan gjorde Tingvollost veg i vellinga på World Cheese Awards då dei vann blåmuggosten «Kraftkar» vann det som var å vinne.

På Saghauge gard i Torjulvågen i Tingvoll kommune i Møre og Romsdal har ein hektisk kvardag blitt hakket meir hektisk.

– Styrken vår er at vi i fire som er gode på forskjellige ting og utfyller kvarandre, seier Kristin Waagen, gardbrukar og osteprodusent, eller ostebonde, som ho sjølv seier.

Det meste handlar om denne kvartetten, som i tillegg til Kristin Waagen består av foreldra Gunnar og Solvor Waagen og mannen Egil Smith-Meyer.

Og så handlar det om marknadsregulering og mottakspunkt i norsk mjøkeproduksjon.

– Det er grunn av det vi kan drive knoppskyting ut frå gardane,

Familieråd

Det som har blitt eit osteeventyr starta for 13 år sidan med eit familieråd.

– Far fylte femti, og ville at anten skulle eg ta over då, eller så skulle vi vente til han var seksti-årsført, fortel Waagen.

At odelsjenta, eldst av tre jenter, skulle ta over hadde ha avklara med seg sjølv medan ho gjekk på vidaregåande.

Rådet kom til at mor og far framleis skulle eige garden, og så skulle dei fire i fellesskap prøve å skape arbeidsplassar for fleire.

– Tingvollost vart starta på bakgrunn av det familierådet, seier Waagen.

Ho har vore heiltidsbonde i ti år, frå nyttår tok ho også over garden.

– I Tingvollost er ansvaret mitt økonomi og litt administrasjon, i tillegg til at eg sit i styret og eit firedel.

Ho er utdanna i husdyrfag, landbruksøkonomi og bygdeutvikling. Har jobba på landbrukskontor og som fagrådgiver i Tine.

Ho synest ostebonde er dekkjande tittel.

– Det er det eg er.

I Sponheimstid

Då eventyret starta var Lars Sponheim var land-

bruksminister, og det vart opna for at mjøkebøndene sjølv kunne føredle vidare mjølk dei produserte ut over Tine-kvoten.

– Lokalmat var på veg opp, og så skulle det arrangerast eit ystekurs. Mor kunne tenkje seg å drive med ost, så ho og eg melde oss på. Det viste seg å vere eit kurs for vidrekommende, så følte oss litt malpasserte, seier Waagen.

Nett det har dei kome over.

– Ambisjonen var å få til fleire arbeidsplassar, at det vart akkurat ost, var meir tilfeldig.

At dei konkurrerer i ost, er derimot ikkje tilfeldig.

– I 2006 endra vi forretningsplanen til at vi skulle lage handverksost av internasjonal kvalitet. For å få teste kvaliteten internasjonalt, var vi avhengig av å vere i meisterskap. I 2011 klarte vi trippelgull for «Kraftkar», NM, nordisk og VM, seier Waagen.

A vise seg fram utanlandsk er viktig for norsk osteproduksjon, meiner ho.

– I tillegg til Tingvollost var det to andre norske ysteri som også fekk medaljar i konkurransen, så det viser at gardsostmiljøet i Noreg held kvalitet. Miljøet er lite og alle er gode vener, og vi konkurrerer i lag mot importosten i osteskissen.

Perfeksjonistar

Waagen skryt av dei tilsette.

– Vi er ikkje lenger berre ei familiebedrift, no har vi også eksternt tilsette. I år betalte vi ut feriepengar til 23 stykke, til saman rundt 15 årsverk.

Generelt rekrutterer dei folk dei har lyst til å arbeide i lag med meir enn å sjå på kvalifikasjoner.

– På garden arbeider far og eg, ein pensjonert politimann, ein elektroingeniør og ein møbelnsnikar frå Syria. Det er teamet mitt, og som eg trivst veldig godt med.

– Vi er perfeksjonistar, det gjeld i fjøset akkurat som i ysteriet. Eg trivst aller best i fjøset, men som vi gjer det får eg brukt fleire sider av meg sjølv.

Ho ville gardbrukar også utan ysterier som «attåtnæringer».

– Men då trur eg heilt sikkert at eg ville halde på med nokon anna i tillegg. Eg er grunder. I tredje klasse på skulen starta eg eit blad som heitte Hestedilla. Det vart kopiert på kopimaskina på skulen, og hadde 88 abonnementar. Eg annonserte Bondeblaðet for å skaffe abonnementar.

Ho er ikkje alene om å vere grunder.

– Mannen min starta eige firma då han var ferdig å studere. Vi er folk som likar å starte ting, men har også interesse for å drive ting. For meg handlar det litt om kvar eg er i livet. Eg har små ungar, og vil prioritere familien nett no. Men eg har fleire drøymar og planar, dei ligg berre på vent.

Oppsummert

Ambisjonen var å få til fleire arbeidsplassar, at det vart akkurat ost, var meir tilfeldig.

Kristin Waagen,
ostebonde Tingvollost

Nytt fjøs, gammalt fjøs, hus nok til fire generasjoner, og altså ysteriet, med ein liten gardsbutikk.

– Eg er kjempelykkeleg over at eg bur der eg bur. Eg kan rusle 50 meter ned til jobben, og sjå rev og rådyr, eller ei ørn som svevar over huset.

I utgangspunktet var dei ikkje innstilt på å ta imot så mange kundar i gardsbutikken, og let vere å skilte. Men då nokre tyske magasin publiserte GPS-koordinatane til ysteriet, var det berre å gi opp.

– No har vi 5000 besøkande i året, seier Waagen.

Efter sigeren i World Cheese Awards har etterspurenaden vore enorm.

– Men vi hadde sprengt kapasitet og ventelister også før denne prisen.

Fire ostesortar, til saman 22 tonn i året.

– Vi har til ei kvar tid ost for 4–5 millionar kroner på lager. Vi har fått uvurderleg støtte frå Innovasjon Noreg, med ein million i tilskot over tre år. Det gjorde at vi kunne vekse så fort utan å hente inn eksterne investorar.

Verdas viktigaste jobb

Ein vanleg arbeidsdag inneheld stell av dyr.

– Pappa og eg deler fjosstella mellom oss, vi er i fjøset fire gonger om dagen.

I fjøset går det 65 kyr. Alle har namn.

– Det er viktig for oss. Når far og eg snakkar om kyrne mellom oss, nemm verdi med namn.

Kvifor er det viktig?

– For meg er det viktig å bevise at sjølv om vi har eit stort og moderne fjøs, er det ingen kjøthall. Vi kjänner dyra som individ, og då er det naturlig å ha namn på dei.

Ho likar seie at ho har verdas viktigaste jobb, som matprodusent.

– For meg er matministeren viktigare enn forsvarsministeren. Trua på at vi på grunn av oljepengane skal kunne kjope frå andre land den maten i treng i all framtid, er naiv.

Så attende til det begynte med, marknadsreguleringa.

– Eg er innmari skeptisk til at regjeringa vil ta bort marknadsreguleringa og mottakspunkta. Hadde det ikkje vore for at Tine hentar den mjølka vi ikkje brukar til ost, hadde vi ikkje kunne drive med osteproduksjon, seier ostebonden, ein firedel av teamet bak verdas beste ost.

– Vi må ha to tankar i hovudet samstundes. Alle kan ikkje halde på med nisjar. Vi må behalde både volum og nisjeproduksjon. Utan volum vil du heller ikkje få nisjeproduksjon. Styremaktene må ikkje ta bort det som vi som alt driv nisjeproduksjon ser fungerer.

Janne Grete Aspen
janne.aspen@nationen.no

Tett på

- 1 Kva er det viktigaste som har skjedd sist veke?

Det er heilt klart World Cheese Awards og prisane «Kraftkar» fekk. Det har vore heilt vilt.

- 2 Kva ville du gjort om du var statsminister for ein dag?

Då ville eg skifta ut dei fleste av regjerdingsmedlemmane, enkelt og greitt.

- 3 By eller bygd?

Definitivt bygd.

- 4 Kva er favorittstaden din i Noreg?

Rett og slett Torjulvågen

- 5 Når var du der første gongen?

Då eg som nyfødd kom heim frå sjukehuset.

Tre om Kristin Waagen

Bernt Bucher-Johannessen, dagleg leiar Hanen

Ingrid Waagen, veslesøster

Oddvar Mikkelsen, leiar i More og Romsdal Bondelag

